

TOVĂRĂȘIA

Foaie economică, care cuprinde tot felul de povețe despre formarea și conducerea tovărășii economice.

Foaia oficioasă a „Reuniunii proprietarilor de vite din Orăștie”, care face asigurarea vitelor.

— Sfaturi pentru agricultură, meserii și negoț, și îndrumări pentru valorizarea produselor economice —

Adaus economic la „LIBERTATEA”.

Apare tot a doua săptămână, Jola.

Intocmită de VAS. C. OSVADĂ

Inainte de-a intra de nou în sfat cu iubii cetitori ai „Tovărășiei” — găsesc că sunt dator cu o vorbă:

Prea de multă vreme nu V'am pus la îndemână foaia „Tovărășia”. Alte lucruri, alte nevoi m'au împedat de a putea sta la sfat cu toți cetitorii „Tovărășiei” — de odată.

Greșala, dacă vrem să-'i zicem așa, e a mea, și a lucrărilor, tot economice, ce m'au chemat prea stăruiitor la un singur loc, și nu m'au lăsat să fu așa de des, cum aș fi dorit, în mijlocul iubitorilor mei cetitori. Le cer pentru asta iertare.

Indemnul să fac această ispășire de greșală, mi-l'au dat zecile de scrisori care îmi cereau foaia.

Ori cit de greu simțesc aceste reclamări, — nu pot ascunde o bucurie:

Am ajuns vremea, când și la noi să cer foile economice!

Acest lucru e o strălucită cheazășie, că poporul nostru îmbie cel mai bun aluat pentru o puternică viață economică!

De sigur, această viață impune o luptă și o muncă fără preget.

Dacă eu, ca soldat de rând, am lipsit vreme mai îndelungată dela modestul loc de strajă ce-'l ține în această luptă foaia „Tovărășia”, — știu că a fost rău, dar mă mîngăiu cu conștiința, că în acest timp am fost de folos în altă parte a muncii și a luptei tot economice.

Revin azi și la acest post de muncă a mea, și voiu stărui iarăși cu dinadinsul de ea, căci drag îmi este să trăiesc pentru ea.

Hunedoara, la 16 Sept. 1911.

Vasile C. Osvadă.

Reuniunea proprietarilor de vite în Szászváros—Orăștie.

Convocare.

P. T. membri „Reuniunii proprietarilor de vite din Szászváros—Orăștie” sunt poftiți să ia parte, în înțelesul § lor 17—19 din statute, la

Intîia adunare generală ordinară, ce să ține la Orăștie în 30 Septemvrie st. nou, la orele 2 d. a., în localul Reuniunii, strada „Drumul țerii”, cu următoarea

Ordine de zi:

1. Constituirea biroului adunării;
2. Raportul Direcțiunii, prezentarea bilanțului anual și raportul comitetului de supraveghiere;
3. Fixarea bilanțului și hotărîre asupra absolutului și asupra profitului curat;
4. Alegerea membrilor în comitetul de supraveghiere, — conform rînduvelilor legale;
5. Eventuale propuneri.

Pentru Direcțiunea „Reuniunii proprietarilor de vite”:

Vasile C. Osvadă,
director.

Bilanțul anual e expus în cancelaria centrală a Reuniunii în Orăștie.

Roada anului.

Cum neamul nostru are mai mulți plugari, pe noi, ca Români, la judecarea unui an economic, mai mult ne preocupă roada de cîmp pe care să clădește aproape întreaga noastră ființă.

Așa judecat, anul economic, ce-'l închidem acum, să înșirue între anii slabi mijlocii.

Deși grîul a dat o roadă mijlocie bună, iar în calitate aproape foarte bună, roada cucuruzului va fi slabă, tot așa și a crumpenelor, — dar dintre toate mai slab au reușit nutrețele, atît cele măiestrite, cît și cele de pe fînațe, unde mai ales otavă nu s'a făcut numai în puține locuri.

Roadă cucuzului și a nutrețelor au pus pecetea slabă mijlocie, asupra roadei anului acestuia.

Prin asta n'a îndurat țara numai pagube în bucate, dar s'a îngreunat peste măsură creșterea vitelor, tocmai acum cînd prețul aceloră e atît de mare.

Intru cît știrile de pînă acum să vor adeveri pe de-antregul, — iarna ce ne este în prag va nimici străduințe și agoniseală agricolă de mulți ani!

Icoana ce ni-să înfățișează e cam următoarea:

Grîu s'a produs la jugărul catastral în socoteală mijlocie, 8 măji metrice 30 kg., săcară 6 măji 80 kg. la jugher, orzul 8 măji 23 kg. la jugher, ovăsul 6 măji 96 kg. la jugher.

În întreg regatul ungar (fără Croația și Slavonia) au fost sămănate:

5 mil. 800 mii jug. catast. cu grîu.	
1 " 880 " " " " " săcară.	
1 " 823 " " " " " orz.	
1 " 872 " " " " " ovăs.	

În întreaga Ungaria, (fără Croația și Slavonia) s'a produs anul acesta (1911):

Grîu: 40.1 milioane măji metrice, față de 46.2 milioane măji metrice din 1910.

Săcară: 12.8 milioane măji metrice, față de 13.3 milioane măji metrice din 1910.

Orz: 15.8 milioane măji metrice, față de 11.7 milioane măji din 1910.

Ovăș: 13 milioane măji metrice, față de 10.3 milioane măji metrice din 1910.

Față de aceste însă:

Cucuruz va fi numai 33.32 milioane măji metrice față de 47.69 milioane măji metrice din 1910.

Crumpene sunt numai 39.64 milioane măji metrice, față de 48.16 milioane măji metrice din 1910.

Peste tot dar producția de bucate și crumpene în Ungaria va fi anul acesta de 162.66 milioane măji metrice, față de 177.35 măji metrice din anul 1910. — Mai mică dar cu rotund 15 milioane măji metrice.

Socotind că și anul 1910 a fost cu roadă mijlocie, roada anului acesta cu drept cuvînt o putem numi slab-mijlocie.

La asta să mai adaugă lipsa de nutreț, ceea-ce în anul trecut nu a fost.

Greul acestui an va fi cu atît mai simțit, cu cît de odată lipsesc și nutrețele și bucatele (cucuruzul și crumpene) ce ar putea înlocui nutrețele pentru vite. Mai ținînd seamă și de faptul, că prețul vitelor e doar ca nici-odată de urcat, — ușor putem judecă primejdia, ce ni-să apropie.

Din întîmplare atît roada cucuruzului, cît și a crumpenelor și a nutrețelor, — tocmai în Ardeal, unde locuiește partea cea mai mare a neamului nostru, — este cea mai îndestulitoare din țara întreagă!

Asupra Ardealului dar să aruncă acum întreagă ceata de speculanți, care, încrezuți în nepriceperea țaranului, nădăduesc să scoată cu ușorul din mîinile țaranilor noștri, atît cucuruzul, cît și nutrețele și crumpenele, și apoi, ajunși domni pe ele, — să dicteze ei prețurile de mai apoi!

Așa stînd lucrurile, — atragem luarea aminte a fruntașilor din satele noastre, să lămurească poporul nostru din Ardeal: să nu-'și lapede bucatele și nutrețele pe prețuri de nimic!

Acum, în împrejurările date, s'ar putea face probele cele mai pline de învătățuri, prin formarea de tovărășii, deocamdată ocazionale pentru valorizarea (vinderea împreună) a bucatelor și nutrețelor!

Să se unească 10, 20, 50 tovarăși, care să se legătuiască să-'și vîndă la o altă bucatele și nutrețele, măcar în anul acesta, — ca o probă. Avînd vagoane întregi de bucate ori nutreț, — prețul ce-'l pot ajunge va fi mult mai mare!

Pentru inciriparea unei astfel de tovărășii ocazionale, nu e lipsă nici de statute, nici de înregistrare pe la tribunal. E de ajuns un Contract de tovărășie, în temeiul căruia presidentul tovărășiei reprezintă pe toți, în

toate ale tovărășiei. Rînduiele acestui contract să deosebesc după trebuințele locale.

Cine vrea într'adevăr să ajute poporul, — acum are privilegiu bine venit, pe care folosindu-l cuminte, poate dovedi poporului că nici o roadă slabă nu-'l duce la sapă de lemn, dacă e organizat (rînduit) economiceste!

Dela „Reuniunea propr. de vite din Orăștie“.

În urma unor împrejurări ne-a-tîrnătoare de voința noastră, — Cancelaria Centrală din Orăștie încredințată cu conducerea și administrarea Reuniunii, în vremea din urmă n'a putut îndeplini la timp toate înștiințările față de membri, ținerea tuturora în curentă numai decît, și toate îndatoririle față de ei.

Acum s'au luat toate măsurile ca bunul mers al Reuniunii să nu mai sufere întârzieri din pricini administrative!

Toate nizuințele puse ca greutate în începutului să nu fie simțite și în cercurile largi ale membrilor Reuniunii, — au rămas pentru o clipă neldestulitoare. Și astfel multor dorinți, de altfel îndreptățite, nu s'a putut răspunde îndată.

Au întârziat și plățile eltorva pagube, — de cele mai multe-ori însă, din pricina, că membrii noștri, cuprinși cu lucrul câmpului, n'au luat seama să plătească la timp cazurile, ce li-s'au vestit. Din aceste întârzieri apoi au izvorit și întârzierile de despăgubiri.

Trecuți acum și peste aceste neajunsuri, — nădăjduim că în viitor nu ne vor mai veni nainte, — căci Cancelaria centrală n'induită, va împintena și pe membri la mai regulată plătire, și atunci să vor putea împlini toate mai după rînduială.

Ce ne face să ne apucăm cu voie nouă de lucru, e, că am văzut și vedem, că așezămîntul însuși, Reuniunea, s'a dovedit de bună și pe bune temeiuri pusă. Doar' că greutatea începutului n'au putut fi dintr'odată învinse precum am fi dorit. De aci încolo însă, le putem privi de învinse, și lucrul va merge în cea mai bună rînduială, — dacă și membri ne vor sta într'ajutor prin ascultarea de îndrumările ce le vin dela conducere și prin plătirile la vreme!

În felul acesta apoi de mult folos vom putea să fim poporului nostru, pentru care s'a alcătuit această Reuniune.

*

Că să poată împlini și Reuniunea marile obligamente ce le are față de membrii păgubiți, — rugăm cu dinadinsul pe toți membrii Reu-

niunii și mai ales ne adresăm comitetelor noastre, — să plătească, respective să incasseze de grabă toate restanțele.

Până la 1 Octombrie a. c. rugăm pe fiecare membru să-și plătească întregă restanța pentru cazurile de pînă acum.

După 1 Octombrie și cea mai mică restanță va fi temei de ași perde îndreptățirea la despăgubire, în conglănsire cu statutele și cu regulamentele Reuniunii.

Ba restanțierii și plătitorii negulați, vor urma să fie scoși din Reuniune, ca să nu încurce și pe cei buni.

*

Până acum pentru fiecare grupă s'au publicat, dela începutul anului cîte 27 cazuri de plată.

Prin aceasta rînduim incassarea alor încă cîte 5 cazuri de fiecare grupă.

Până la 1 Octombrie dar fiecare membru care e înscris în Reuniune dela începutul anului, să aibă plătite cîte 32 cazuri à 4 fileri după 100 coroane.

Provocări speciale pentru plată, de data asta nu dăm.

Membrii intrați mai tîrziu, plătesc atîtea cazuri, cîte s'au publicat dela intrarea lor în Reuniune.

Amănunte asupra cazurilor de pagubă și tot odată principiile pentru care la unii dintre membri au întârziat despăgubirile, — le vom înșirul în numărul „Tovărășiei“, ce va apare în preajma adunării generale a Reuniunii, chemată la Orăștie pe ziua de 30 Septembrie 1911.

Cancelaria Centrală a Reuniunii.

Cum să lucrează la noi.

Statele, ce-și dau seama de rostul înfăptuirii lor, nizuiesc să dezvoalte și să îmbogățească izvoarele de venit pe seama cetățenilor ce-'l alcătuiesc.

În vreme ce cu organizația și puterea materială ce stă la îndemîna statului, să îndrumă și să ajută munca productivă (aducătoare de rod) în lăuntrul țerii, — tot cu aceeași organizație și putere materială să caută și în afară de țară piețe pentru desfacerea rodurilor din țară și să înleznesc cîștigarea de materii brute (nelucrate, pentru a fi lucrate aci), — ca astfel izvoarele de venit ale cetățenilor să fie mai multe și mai bogate.

Întru ajungerea acestor scopuri fie-care stat, își întocmește în țerile, cu care crede că va avea legături economice, Cancelariii de informație (cîștigare de știri) și ține pe banii țerii mijlocitori, care asigură și dezvoaltă aceste legături economice de mare însămnătate.

Statul nostru încă are ast-

fel de dătători de știri numiți „corespondenți comerciali“ așezați în toate orașele capitale din Europa și ciți-va prin America și celelalte părți de pămînt. Aici în țară ține statul așa numitul „Muzeu comercial“ (Magyar Kereskedelmi Muzeum) ca despărțămînt în ministeriul de negoț, de care să țin și corespondenții comerciali.

Firese ar fi ca stăpînirea țerii amăsurat dezvoltării vieții economice din Ungaria, să dezvoalte și aceste așezămînte pentru informația (stiricirea) și mijlocirea economică.

Dacă așa s'ar face, numai cetățenii țerii ar avea folos, și atunci guvernul unguresc cu ce ar astupa gura atîtor corteși flămînzi?

Numai așa să talmăcește faptul, că ministrul de comerț a înscris un contract cu banca iudeo-maghiară „Magyar Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság“ din Budapesta. În temeiul acestui contract, înscris acum până la 31 Decembrie 1920. — serviciul de dare de știri și mijlocire economică, tocmai în Orient (în România și statele din Balcani) a fost arîndat băncii din vorbă, așa fel, că ministrul, din banii țerii plătește acestei bănci an de an suma grozavă de 215 mii coroane — ajutor!

Banca, spriginită de firma statului, face cele mai bune geșefturi, dîndu-i-să clienții de-a gata, și ca să binevoiacă să facă aceste geșefturi, statul îi mai plătește an de an și cele 215 mii coroane — „ajutor“!

Așa să știu ocroti la noi interesele cetățenilor de orice neam și lege! Ca să putem pe deplin judeca acest lucru, — amintim aici cîteva din punctele de căpetenie a contractului din vorbă:

Banca e datoare să țină agenturi de informație (adunare de știri) și mijlocire, prin care să așeze produsele firmelor din țară și să informeze despre materiile brute ce ar fi de adus în țară. Astfel de agenturi, după contract, trebuie să aibă banca în 11 orașe și anume: în București pentru România, în Belgrad pentru Serbia, în Sofia, Ruciu, Filippopolis, Constantinopol, Saloniki și Smirna pentru celelalte state din Balcani și apoi în Sarajevo, Mostar și Banjaluca pentru Bosnia și Hertegovina.

Dacă ar ținea statul aceste agenturi cu cîte 2 ori 3 ori 4 funcționari, foarte bine le-ar putea ține cu cele 215 mii coroane ce le dă ca „ajutor“ băncii, avînd în același timp — două foloase mari:

Ar putea sluji fără taxe, ori cu taxe foarte mici, pe toți agricultorii, meseriașii și negustorii țării, și în același timp ar da modru de traiu la 30—50 cetățeni.

Partea negustorească a acestor agenturi (cumpărări, vînzări, financiarizări) tot atît de bine, dacă nu și mai bine, ar putea fi îngrijită și de slujbașii statului, ca și de slujbașii băncii, cu contractul.

Căci iată, ce e datoare banca să facă în înțelesul contractului și în schimb, celor 215 mii coroane ce la ia dela stat an de an:

Să aibă un agent călător, ca să recomande produsele (roadele) agricole și industriale din Ungaria.

Să slujească cu mostre și să facă pe corespondentul comercial, — pe seama instituției de stat „Kereskedelmi Muzeum“.

Să urmărească de aproape ce să întimplă în viața economică a statului în care e împărțit.

Să reprezinte și să mijlocească afaceri pentru producătorii din Ungaria, întru cît nu a făcut tîrg cu alt producător din țară, — în acest înțeles.

Pentru aceste mijlociri însă, Banca e în drept să-și socoțească provizia, pe care Banca o statorește.

Banca e datoare să mijlocească credite și să dea bani înainte (anticipație) producătorilor cu garanță (chezeșie), — ceea-ce bucuros o face ori care bancă, fără să aibă dela stat cele 215 mii coroane la an, pentru-că asta e a face (geșeft)!

Bietul de producător, pe lingă aceea că plătește provizia (partea de cîștig), — de mijlocire, mai are de plătit provizie de credit, apoi toate speșele ce le are Banca cu scrisorile, cu mustrele, apoi vama, frachtul și toate cheltuelile, ce i le faceși i le socoate Banca.

Iată una dintre multele și minunatele cărări pe care vrea să-și fericească cetățenii — alduita noastră stăpînire!

Astfel de contracte să strecoară prin dieta țerii, fără să fie luate în seamă și în vreme ce ciți-va mari capitaliști și mari proprietari își fac mîndrele, — milioanele de cetățeni, și în țară și afară de țară, sunt lăsați să se mistuiască sub greutatea sărăciei!

Lipsă de nutrețe.

Acum, când ne putem face socoteală despre roada anului economic — îl trăim, cu durere trebuie să spunem, că în urma secetei, anul acesta a fost — slab. Din toate roadele pământului, avem prea puțin. Dar mai cu seamă să simte lipsa de nutreț și așa, precum să prevedea, vom fi siliți ca aceste nutrețe să fie înlocuite cu grăunțe, ovăs, cucuruz, orz, din care pricină e firesc că prețul acestor să va urca! Toate țările în care e lipsă de nutrețe să îngrijesc, ca să aperse interesele proprietarilor.

Așa Austria a început să cumpere foarte mult nutreț, precum și ovăs și cucuruz! Direcțiunea căilor ferate austriece a dat un scăzământ de 50% (jumătate) pentru dusul de nutrețe pe trenuri, până la 1 Martie 1912. Ba chiar și mica Srie să îngrijește de soarta economilor. Văzînd anume, că țărani vind prea mult nutreț țărilor străine și așa ei vor rămînea peste iarnă fără nutreț, a oprit trecerea cucuruzului peste granițe!

Dar guvernul nostru ce face în fața acestor neajunsuri? Stă cu mâinile în sîn. Dieta să ceartă. De-regătorii de obște «susțin ordinea pe la pertractările alegerilor atacate», iar bietul popor e lăsat în mîna sorții. Tocmai de aceea, dragi plugari, vă sfătuim, să vă socotiți bine până vindeți nutrețele! Știm că aveți obiceiul rău, că toamna, — poate cei mai mulți și siliți de dare și de alte lipsuri, — vă vindeți bucatele și nutrețele mai pe nimic, ca mai tîrziu, în cap de iarnă, să vă zbiere vitele de foame și voi să fiți siliți să cumpărați nutrețe cu prețul îndoit cu cît le-ați vîndut! Cei, pe cari nu vă îngăduie năcazurile, mergeți pe la băncile noastre, cari au în vedere ajutorarea țăranului, și luați împrumuturi pe roadă, ca să le puteți încă ținea și să le vindeți mai în iarnă când vor avea preț mult mai bun, încît veți putea plăti din datorie și vă rămîne și un cîștig.

Și aici iarăși trebuie să vă arătăm că ce înșămînatate au tovărășii! Ce bine ar fi, ce folos mare a-ți avea, dacă în fie-care sat ați avea deja azi cite o tovărășie!

Acum nu ar trebui să alergați în dreapta și în stînga, nu ar trebui să vă vindeți nutrețele și bucatele cu preț de nimic, ci ați merge la tovărășia voastră, ați spune cătră conducătorul tovărășiei: «Părinte Filimoane ori bade Petre! Am lipsă de 40 cor. Vă pun chizeșie 1 clăie de fîn, 4 hecto de ovăs și apoi mai în iarnă le voiu vinde și voiu plăti cinstit și capetele și camăta ce s'o cere». La timpul său veți vinde ce aveți de vîndut, tovărășia își va primi banii, camăta, iar gazda ar cîștiga creșterea dintre prețul de toamnă și iarnă.

Iată o pildă. În anul trecut toamna 1 majă de cucuruz era 10

cor., iar în vară 16. Acum cine bună-oară a vîndut astă-toamnă 10 maji cucuruz, dacă îl vindea în vară, cîștiga 60 coroane, din care dacă am substrage camăta 8 cor. după vre-o 100 cor. cari le lua împrumut, totuși iar rămînea cîștig de 52 cor., pe cari azi nu îl are el, ci altul.

Apoi și camăta e tot a tovărășiei. Omul cu minte tot învață până moare. Așa și dvoastră din păta-niile dvoastră trebuie să culegeți ce e de învățatură și apoi să faceți ce vedeți că e bine. Acum vedeți că ar fi bună o tovărășie, apoi nu o mai lăsați moartă, ci o faceți și vă ajutați cu ea, cum să ajută toate celelalte neamuri cumînți! F.

Noroc ori altceva?

Ziarele din România scot la iveală lucruri foarte interesante din viața unei bănci făcute la București cu ajutorul statului, pentru ajutorarea poporului lucrător de pămînt, de a ajunge să aibă pămînt. Ea să numește „Cassa Rurală“ (adecă, cum i-am zice: banca plugărească). Ea are menirea, a mijloci cumpărarea de pămînt dela mării proprietari și trecerea lui în stăpînire țărănilor. Că și până acum mulți mari proprietari își vindeau de tot ori părți mari din moșiile lor, dar fiindcă poporul nu avea de unde da zecile de mii ori și sute de mii de-odată, boerului nu-i venea la socoteală să vînză petec de petec lui Stan și Bran pe așteptare, — vindea aceluia care îi dădea banii de-odată! Și asta o făcea cite-un grecotei bogat ori Jidanul cutare gros la chimir, — care apoi își bătea joc de poporul muncitor, ce trebuia să lucreze la el.

Acum, de vre-o cîțiva ani, e altă lume. S'a înființat „Cassa rurală“ (banca plugarului) și asta plătește ea pe marele proprietar ce-și face moșia vînzătoare, și apoi parcelează între țărani și ei i-o plătesc pe rînd. Sau dacă boerul vrea să-și dea moșia numai în arîndă, și țărani n'au atîta bani să-i dea de-odată, Cassa le vine în ajutor plătînd ea arînda și scoțîndu-o apoi dela țărani la timpul său.

În felul acesta, această Cassă e o adevărată fericire și pentru cei-ce vreau să vînză și pentru cei-ce vreau să cumpere, — și nenorocire e ea numai pentru evreii și grecoteii și toți mișei, cari până aci ei erau singuri și volnicii mijlocitori între vînzător și cumpărător, și de multe ori numai ei trăgeau zmintîna și de pe laptele vînzătorului și a cumpărătorului și aceia să alegeau cu — zărul

Că de ce mare folos e acest așezămînt de mijlocire, ni-o vădesc destul de bine următoarele cifre:

În jumătatea dîtii a anului trecut (1910), Cassa Rurală cumpărase dela mării proprietari și vinduse țărănilor pămînt în preț de 19 milioane lei. În anul de față, 1911, în aceeași jumătate întîie, ea a cumpărat și apoi l'a vîndut, pămînt de 36 milioane!

În același timp al anului trecut ceruse comunele împrumutul pentru a-și arînda ori cumpăra izlazuri, 1 milion și 200 mii lei, — iar astan în atîta vreme pentru același scop au cerut comunele împrumuturi de 12 milioane!

În vreme ce anul trecut în acest timp vinduse țărănilor 400 hectare de pămînt, astan a vîndut deja 3400 hectare.

Iată sporuri uriașe! De ce? Căci poporul a văzut că acest așezămînt e o adevărată ocrotitoare și binefăcătoare a lui, — și acum aleargă în roiri tot mai mari să-i ceară spriginul. Și are folos și poporul, și și Cassa (banca).

Unele foi din țară și dela noi vorbind despre aceste încheeri minunate ale numitei Casse, — zic că: Iaca, ce mare e norocul „Cassei Rurale“!

„Noroc“ să fie oare? Noi credem că e înțelepciune și sus, la conducere, și jos la popor, — și e dovadă grăitoare despre aceea, că ce mult pot face frații buni pentru popor!

Oare la noi nu s'ar putea face de ale noastre bănci mai mult în felul acesta?

Expoziția dela Lugoj.

La 23 Septembrie să deschide la Lugoj expoziția jubilară a »Reuniunii agricole« din comitatul Caraș-Severin.

În mijlocul unor sărbări cu mult alai și cu multă pompă să vor înfățișa ochilor noștri străduințe și roade ajunse pe tărîmul economic în unul dintre cele mai românești comitate ale țării noastre.

Ori cît de mult am cinsti munca economică, de data asta expoziția și adunările dela Lugoj nu ne pot sluji prilej de adevărată bucurie.

Și asta din pricină că noi Românii, nici la noi acasă, în cel mai românesc comitat, nu ne-am știut așigura un loc macar din care să arătăm țării, că și noi suntem aici și noi avem străduințe pentru înaintarea economică.

Am rămas ca faptul ființei noastre ca Români să l'avem arătat la această sărbare economică, prin un fapt de curtoesie, (de dare de luare aminte) pe urma căruia ce, doi vlădici români din comitat, Episcopul gr.-cat. de Lugoj și Epis-

copul gr.-or. de Caransebeș — să fie înșiruiți ca patroni ai expoziției dela Lugoj.

Încolo toate zilele de serbări sunt umplute cu străduințe streine de neamul nostru, — aici la noi acasă!

În ziua întîii Reuniunea iubilantă din comitatul Caraș-Severin, în a cărei lucrare și conducere noi n'avem parte, — își ține adunarea iubilară și apoi să deschide expoziția.

A doua zi, în 24 Septembrie să ține congresul industriașilor din Ungaria-de-Nord, a treia zi, în 25 Sept. să ține marea adunare a Reuniunii agricole maghiare (Magyar Gazda Szövetség). În 26 să ține adunarea Reuniunii învățătorilor — unguri. În 29 să ține adunarea Uniunii băncilor din provincie, — să înțelege ungurești. În 1 Octombrie să ține adunarea notarilor — unguri. Expoziția de vite cornute să ține dela 25—27 Septembrie; expoziția de cai, porci și oi dela 29—13 Sept. și 1 Octombrie. Tot atunci va espune și Reuniunea pentru prăsirea galițelor: iepuri, porumbi și diferite galițe.

În vreme-ce noi facem »politică« și ne certăm și ne zdrențuim noi de noi, acasă la noi vin streinii de neamul nostru, să împănează cu podoabele noastre și noi rămînem uluiți de mirare și zvîrliți în colțul rușinoasei tăceri.

Ori cît ar fi de dureroasă pentru noi îmbrîncirea morală și națională ce o să avem la sărbările dela Lugoj, — îndemnul nostru este să mergem cît de mulți la expoziție și la aceste serbări dela Lugoj. Și întrucît ni să dă prilej, fruntașii noștri de pe toate tărîmurile de ocupație, să folosească clipa potrivită și să-și ridice glasul cuminte, iar țărani noștri cu numărul lor de mii și mii, să dovedească tuturor că noi suntem acasă și dorim să fim luați în seamă!

Nu îndemnăm noi să se facă gălăgie! Dorim să ne arătăm cumpătat și cuminte, așa cum să cuvine unui om, în casa căruia au venit oaspeți chemați ori nechemați...

Și apoi:

Din expoziția dela Lugoj și din serbările împreunate cu aceasta să tregem învățatură, așa fe ca în viitor să nu mai ajungem, pe banii noștri, — cenușotca de după cuptor, baș la noi acasă!

Centrala tovărășiiilor slave din Boemia.

De curînd și-a ținut adunarea generală anuală Centrala tovărășiiilor slave din Boemia, zisa «Ustredny Jednota». La adunare au luat parte trimișii alor 562 tovărășii și o mulțime de oaspeți.

Din darea de samă anuală adusă naintea adunării, spicuim următoarele date:

La sfârșitul anului 1910 de Centrală s'au ținut 1921 tovarășii și anume:

- 1518 tovarășii de credit fel Raiffeisen,
- 19 tov. pentru magazine de bucate
- 5 tovarășii de moară
- 27 tov. de valorizare și procurare
- 44 lăptării cooperative
- 8 tov. pentru valorizarea poamelor
- 19 tov. pentru cultura vitelor
- 26 tov. pentru prelucrarea cicoriei
- 178 tovarășii de mașini agricole
- 1 tovarășie pentru sămințe și
- 86 diferite alte tovarășii.

Cele 1518 tovarășii de credit au avut 129 mil 910 membri, cu depuneri de peste 26 milioane coroane și cu datorii de abia 18 milioane coroane.

Prisosul de bani îl are pus Centrala cu dobândă de 4 și 4 $\frac{1}{2}$ %. Centrala pune la îndemâna fiecărei tovarășii noi cîte 300 coroane împrumut fără cametă, ca să poată fi acoperite cheltuielile de alcătuire.

ȘTIRI.

Bilanțul anual al „Reuniunii proprietarilor de vite“ să poate vedea la cancelaria Centrală din Orăștie, precum și publicat în foile „Liberitatea“ No. 38 a. c., — și în „Magyar Pénzügy“ din Budapesta, în numărul dela 21 Septembrie a. c.

Serbările dela Blaj au fost desăvârșite și măreața arătare a tot ce avem mai de seamă pe tărîmul culturii, literaturii și științei românești. Aceste sărbări au fost, așazi-cînd, o dare de seamă în fața concetățenilor noștri și a lumii întregi, despre munca săvârșită de neamul nostru pe căile înaintării în cei din urmă 50 de ani.

Nemărginită ne este bucuria și multă dragoste de luptă am luat — cînd la Blaj pentru înflăcărare s'a oprit lumea adunată, fie și numai o clipă, sărbători, și idea cooperativă — a modestelor tovarășii economice.

Această clipă a fost, cînd s'a sărbătorit marele Vasile de Stroescu, cel care a dăruit pentru tovarășiiile Românilor d'aici suma de 50 mii coroane.

Odată făcut acest dar și odată sărbătorit în cea mai de seamă adunare a întregului neam, numele celui ce a făcut cîntea pentru mișcarea prin tovarășii — a ieșit și la noi biruitoare ideea cooperativă (de conlucrare prin întovărășire).

E rîndul celor ce sunt chemați să intrupeză fericit această mare idee ce intruchipează cea mai largă iubire a de-apropelului și dă cea mai puternică armă în lupta pentru traiu a celor mici.

Cei ce sunteți soldați credincioși ai cooperatiei — sus inimile, căci steagul mîndru a fost lăudat de Maestrea Sa Națiunea!

Invingerea va fi a noastră.

Înainte dar pe calea această!

Moară cu gaz sugativ a zidit și a arangiat în Hunedoara, banca românească »Agricola«. După cit știm aceasta e înflăcărare mînată cu motor, ce e fost zidită și condusă de o bancă românească.

»Agricola« avînd magazine de bucate bine îngrijite, produce la moară și făină comercială (de negoț) — în trei clase. În același timp la moara băncii macină pe vamă — cei din Hunedoara și din comunele mărginașe.

Mori de acest fel, ori mai mici, s'ar putea construi în fiecare comună, unde cere trebuința, prinziînd pe seama neamului un bun izvor de cîștig. Mai ușor s'ar putea face acest lucru — prin întovărășirea alor 5 ori 10 ori 20 bărbați de înțeles din o comună. Și mai ușor s'ar putea clădi cîte-o astfel de moară pe temei cooperativ — alcătuiînd cîte-o tovarășie pentru magazin și valorizarea bucatelor, în legătură cu moara.

Îndrumări și informații cu plăcere dă ori-și-cui — banca »Agricola« din Hunedoara.

Roada poamelor — ținută în seamă. Ministrul de agricultură a rînduit ca în ministerul condus de el, să se facă o ținere în samă despre roada în poame și o listă despre acei proprietari, cari au poame de vînzare. Tot asemenea listă să face și despre negustorii cari doresc să cumpere poame. Până acum s'au înștiințat vre-o 200 proprietari cari au de vînzare mere pere și alte poame. Aceste liste sunt foarte de folos, că negustorii de poame își vor lua informațiuni (știri) din ele și știînd numele vînzătorilor să vor adresa acelora, iar gazdele vor ajunge mai ușor la cumpărători și nu vor fi jupuiți de alți negustori mai mici, cari ei înșiși le vînd la negustori mari. În acest fel producătorii iau preț mai bun, căci cîștigul neguțatorului mai mic le rămîne tot lor.

Cei ce au poame de vînzare în cătățimi mai mari, să pot adresa la »Országos gyümölcsészeti bizottság« Budapesta.

Ciapă și usturoiu din Ungaria, calitate bună, să aută cu preț bun în piețele din Elveția. Cei ce să interesează să ceară numele firmelor dela Muzeul comercial (Magy. Kir. Kereskedelmi Muzeum) din Budapesta, — care le răspunde gratuit.

Întîlul sfat al negustorilor români — din timpul din urmă s'a ținut la Blaj în șirul sărbărilor culturale. Atît locul și timpul ales, dar cu deosebire faptul, că negustorii români au găsit că e cu cale ca negustorii în munca pentru progresul național, — a dat sfatului negustoresc din Blaj o înșămîntate deosebită. Că s'au făcut mici greșeli de formă în pregătiri, că o parte mare a negustorilor români

a rămas departe de sfat — cel mult îngreună pașii spre roade faptime, dar nu micesc înșămîntatea mare a faptului înveselitor.

Modestul început — dorim să ajungă o lucrare neobosită, din care alătura cu negustorii, — folos va avea și neamul întreg.

Cameră comercială și industrială în contra tovarășiiilor! Ideea tovarășiiilor din zi în zi tot mai mult cucerește. Zilnic putem citi prin gazete, că ba aici, ba dincolo s'a înființat o tovarășie, o înșoțire de consum, cu ținta altroistă de-a să sprijini împrumutat în nizuințele lor economice, și cîștigul, care până acum trecea în punga unui om — în cele mai multe cazuri în punga lui Ișig, — să rămînă, să se împartă între înșși consumatori, și membrii tovarășiei, în vreme ce și trebuințele membrilor sunt mai bine slujite: d. e. bani eftini, marfă mai bună, mai eftină. Dar precum ies în ziare știrile despre înființarea cutărei tovarășii de credit ori de consum, în aceiaș vreme răsar și tipețele și vaetele cutărui „cu musca pe căciulă“, ba că înșoțirile nu au nici un rost, ba că nu fac nici o ispravă, ba că nimicesc negoțul.

Înțelegem aceste tipețe din partea celor, cari până acum făceau numai ei „negoțul cîstit“, căci buzunarele lor să vor mai desumfla. Dar nici decum nu înțelegem cum vine o corporație, care are datorința să sprijinească ori-ce mișcare economică, fie comercială, fie industrială, și căreia să cade să ocrotească îndeosebi pe „oamenii mici“.

Așa mai nou camera comercială și industrială din Murăș-Oșorhei, în raportul său despre anul 1910 strigă, ca din gura șerpelui, în contra tovarășiiilor de consum, zicînd că acelea, în cele mai multe cazuri nu să înființează pentru-că ar fi lipsă de ele, ci numai „din modă“ și pentru a mulțumi mîndria personală făcînd astfel de concurență necinstită (?) în contr negoțului, cari și așa acum să luptă cu greutățile începutului. Și pe coarda asta o mîndă înainte. Mai tîrziu însă camera își vine în ori și vorbind despre industria de haine, recomandă în contra concurenței mari producțiunea pe temei cooperativ, (de tovarășie). Adecă el scupă el linge. Tocmai de aceea nu putem lua în serios această parte a raportului și trebuie să credem, că acest raport a fost scris sub învîrtirea cîtorva negustori mari, cari prin folosul propriu înainte binelui de obște și care poartă steagul la spatele Camerei. Dar tocmai aceste tipețe ne sunt dovadă, că tovarășiiile slujesc binele obștei, și nu a unor lipitori, cari vîzînd cum li-să înfundă părăiașul, prin care trecea banul săracului în buzunarul lor, care nici odată nu e destul de plin, — țipă cadin gura șerpelui. Tocmai aceste vaete să ne fie nouă încurajare, să ne fie alarma de îndemn pentru înființarea a cît mai multor tovarășii, căci numai punînd ban înșă ban

vom putea ajunge la ceva rod, nu mai punînd umăr înșă umăr, ne vom putea scutura de jugul economic, ce ne apasă de veacuri și care e unul dintre pricinile, că noi tot lucrăm, dar înainte nu mai dăm. Iar din raportul camerei să ne aducem aminte, că: acela strigă, cui li arde casa!“

Virgil.

Banca jidovească din Șomcuta-mare, botezată „Kereskedelmi bank r. t.“ și-a urcat capitalul dela 500 mii la 700 mii coroane. Faptul asta li privește. Dar deodată cu urcarea capitalului au hotărît și deschiderea unei filiale în comuna Șulmedi. Comuna aceasta, după cît știm, e curat românească. Ce caută și cine-stă într'ajutor băncii jidovești să se cuibărească acolo?

„Luceafărul“ din Poplaca. În comuna Poplaca de înșă Sibiu, s'a înființat o bancă, societate pe acții, cu un capital social de 20 mii coroane..

De ce nu vreau să înțeleagă odată oamenii noștri, că azi nu mai au rost societățile pe acții — cu capitale așa de mici, de cîte 10 și 20 mii coroane!

Din contră: o tovarășie cu quote în sumă de 20 mii coroane, poate să ajungă cele mai bogate roade întru ajutorarea și organizarea economică a membrilor săi.

Organizarea noastră economică prin cooperative, o cere adevăratul bine obștesc. Bănuțele de felul celei din Poplaca, cel mult pot să căpătuiască vre-o cîteva interese particulare. Astfel de alcătuiri n'au nimic comun cu munca economică — pusă pe temeluri naționale și altruiste.

Darea fumatului. Ciubucul și țigara scormonesc și din cele mai zdrențuite pungi — cea mai mare dare. Și contra acestei dări nu să vîdicărește nime. Toți o dăm — în fum și în scrum.

Cită nebanie de ban aruncăm în fumul de tutun ne-o spune statul care a încassat în prima jumătate a anului curgător, dela Ianuarie până la 30 Iunie 1911, suma grozavă de 74 milioane 988 mii 392 coroanel — mai mult ca anul trecut, în aceeași vreme, cu peste 12 milioane coroane. Pe zi revine aproape o jumătate milion coroane — date pentru tabac.

Socotînd că Românii nu suntem mai cruțători în cheltuiala asta, găsim că pe an neamul nostru aruncă pentru fumul de tabac anual cîte 25 milioane cor.!

Prețul bucatelor.

În piața Orăștiei:

Grâu,	maja m.	20—21 cor.
Săcară	„	17—18 „
Cucuruz	„	15—16 „
Ovăș	„	17—18 „
Orz	„	15—16 „
Mere după soi	„	15—50 „
Nuci	„	50—80 „

În Budapesta:

Grâu	maja m.	cor. 23—24
Săcară	„	20—21
Cucuruz	„	16—17
Ovăș	„	19—19 50
Orz	„	16—17

„Tipografia Nouă“, în Orăștie.

